ממדת העיר באלכסונא:

ותחומין (6

תורה

לח א מיי׳ פכ״ח מהל׳ שבת הל׳ י״ו טוש״ע

א״ח סימן שלט סעיף ח: למו ב ג מיי׳ שם טוש״ע

ב ד מיי פ״ה מהלכות

עשין דרבנן א טוש"ע א"ח

מי שלב סעיף א:

מא ה מיי שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף ד: מב ו מיי שם הלי יט

רבינו חננאל

ריבה למקום אחד ומיעט למקום אחד כו', אוקימנא

שומעין למקום שמיעט

ואף למקום שריבה. וכז

יאף לכוקום שויבוז. וכן ריבה אחד ומיעט אחד שומעין לזה שריבה,

יתר (מדירת) [ממדת] העיר ואלכסונה. אפילו

ואפילו

נאמנין. והתניא לא אמרו

חכמים בדבר להקל אלא

להחמיר. אוקמא רבינא

לא אמור ווכמים בובו להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי

פרק הרואה כתם אמר

פוק ההאחר פונם אמה רבינא לא אמרו להקל על דברי תורה אלא להחמיר

על דברי תורה. וכתמים עצמן מדרבנן. מתני׳ עיר

רבים מערבין את כולה.

ובים מעובין אות כולוו: [היכי דמי] עיר של יחיד ונעשית של רבים, כגון

. דיסקרתא דריש גלותא.

ומקשינן אמאי התירו להן

לערב כולן, אי נימא דשכיחי כולהו קהרמנא

פי׳ השלטון של מקום.

ומידכרי הדדי ומערבי,

ולא אתו למיסמד חד

אחבריה, אי הכי אפילו עיר של רבים ונעשית של יחיד נמי ליערבו

דהא רולהו ישראל שריחי

גבי הדדי בצפרא בשבתא

בעידן צלותא ומדכרי אהדדי. אלא אמר רב

נחמן כגון דיסקרתא דאתי

אזואר. פי׳ שם אדם. ת״ר

. יחיד שנעשית של

שומעין

וכלכד

אחד וה שריבה, שלא יי ירר

שפחה

:טוש"ע שם סעיף א

שם פעיף ט:

עירובין הלכה יט סמג

לעיל לו. סוטה ל:],לעיל מו:, ג) בערוך הגיי דסקרתא וכ״ה בר״ח וכן הגיה ה״ר יעב״ן זל״ל, ד) [גיר' הערוך קהרמנא פי' השלטוו של מהוסו. ה) ועי השמיי קדושין עו. ד״ה אף וכו׳ הוסיף רש״י לג כדכתיב לנו וחדשה ויהושע טו)], ו) [שייך לעיל נח: במשנה], ו) [עי שם תום׳ ד"ה והואן, **ה**) ופסחים דף ר:], ט) [וע"ע תוס' לעיל לא: ד"ה כאן ותוס' פסחים ד: ד"ה הימנוהוז, י) ובד"ה וכי], כ) שייך לע"ב,

הנהות הב"ח

(ל) תום' ד"ה למקום וכו' נהי דחולינן למקום שריבה עד מקום שליין ואמריגן : דשפיר

מוסף רש"י

י ושל רבים ונעשית של יחיד. שנתמעטו אוכלוסיה ברחובותיה לדגלי מדבר, אין מערבין את כולה. יחד אלא אם כן שייר חולה לה חמשים דיוריו שלא יערבו עמה היכר לעיר של רבים דלא ליערבו כולה אלא מבואות מבואות (לעיל מד.). כעיר חדשה ששמה חדשה. כדכתיב יהושע טו) לגן וחדשה של שני בתים. דיו לשייר ג' חלרות של ב' ב' בעלי

גבו' למקום שמיעט לא. בתמיה, והלא יש בכלל מאתים מנה: היינו הך. דהיינו אחד היינו למקום א': ה"ק ריבה א' ומיעט א'. שמדדום שני בני אדם זה מיעט וזה ריבה: שלא ירבה יותר ממדת העיר באלכסונא. דאפי׳ ריבה שיעור גדול דליכא למיתלי במתיחת החבל

תלינן ביה בטעות האלכסון דאתרינן זה היה בקי במדידה והניח טבלא של גמ' למקום שריבה אין למקום שמיעט לא תחומין כנגד הקרן באלכסון כדאמרן אימא אף למקום שריבה: ריבה לאחד ומיעט (דף נו:) וזה מדד אלפים מאמלע לאחד כו': הא תו למה לי היינו הך הכי הקרן והפסיד את הזויות כל אלכסון קאמר ב ריבה אחד ומיעם אחד שומעין של אלפים אבל אם ריבה יותר מכך לזה שריבה אמר אביי יובלבד שלא איז לנו במה לתלות ולבי מגמגם ירבה יותר בלשון: לא להקל על דברי חורה. שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר כל מה שגזרו חכמים בתחומיו להחמיר אלא להקל: והתניא לא אמרו חכמים על דברי תורה באו דמדאורייתא אָת הָרבר להקל אלא להחמיר אמר רבינא לא מתסרי מידי ואינהו גזור הלכך אזלינן בהו לקולא דהא תחומין עלמן לא להקל על דברי תורה אלא להחמיר מדרבנו: בורגבי' עיר של יחיד. דברי שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא בֹתני׳ ס דעיר של יחיד ונעשית של רבים של בני אדם ולא חשיבא רה״ר דלא מערבין את כולה ושל רבים וגעשית של דמיא לדגלי מדבר: ונעשים של יחיד אין מערבין את כולה אא"כ עשה חוצה רבים. שנתוספו בה דיורין או לה כעיר חדשה שביהודה שיש בה חמשים נקבעו בה שווקים: מערבין כולה. כבתחלה ואין מבואותיה דיורין דברי רבי יהודה ר"ש אומר ג' חצירות לריכין תיקון שהרי היא כחלר אחת של שני בתים: גמ' היכי דמי עיר של וכגון שאין בה רה"ר גמורה של ט"ז יחיד ונעשית של רבים אמר רב יהודה כגון אמה ואם יש בה מפרש בגמרא י דאיםקרת' דרישגלותאא"ל ר"נמ"מאילימא ^מ תקנתא לרה"ר שבתוכה: ושל רבים משום דשכיחי גבי י הרמגא מדכרי אהדדי שנעשים של יחיד. רבותה השמועי׳ כולהו ישראל נמי בצפרא דשבתא שכיחי דאע"ג דנעשית של יחיד אין מערבין גבי הדדי אלא אמר רב נחמן כגון דיסקרתא את כולה הואיל ותחלתה של רבים דנתזואי ת"ר עיר של יחיד ונעשית של רבים דדילמה הדרה ומתעבדה של רבים ואתו לערובה כולה ואסור לערב ורה"ר עוברת בתוכה כיצד מערבין אותה עושה עיר של רבים בלא שיור ואע"ג דאין לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה בה רה"ר גמורה שלא משמכח מורת מכאן ונושא ונותן באמצע הואין מערבין אותה רה"ר וההוא שיור הוי היכרא דטעמא לחצאין אלא או כולה או מבוי מבוי בפני משום עירוב הוא: אא"ל עשה חולה עצמו י היתה של רבים והרי היא של רבים לה. שיור שלא עירבו עם שאר העיר אלא לבדן: כעיר חדשה. כך

שמהם: גבו' מ"ט. תלו טעמה בה דלה משכחת עיר של יחיד ונעשית של רבים אחריתי: משום דשריחי. רבים גבי הרמנא אלל המושל דהיינו ריש גלותא ליטול רשות לדון ולהתיר בכורות ולסמוך: מדכרי אהדדי. דלא אתו למישרי של רבים והרי היא של רבים: בלפרא דשבתה שכיחי ההדדי. לשמוע דרשה: הנה ה"ר נחמן. כל עיר של יחיד ונעשית של רבים שריא: כגון דיסקרתא דנסזואי. כרך של אותו האיש: ורה"ר עוברת בחולה. של ט"ו אמה רוחב: לחי מלאן ולחי מכאן. לראשי רה"ר. ובעיירות שאין להם חומה עסקינן שראשי רה"ר מפולשין. ובשל רבים והרי היא של רבים לא שרו רבנן להא תקנתא דכל מבואותיה המפולשין הוו כרה"ר ובעו תקנתא מדרבנן דמיחלפי ברה"ר אבל בעיר של יחיד מוכחא מילתיה: ואין מערבין אוסה לחצאין. דכיון דמעיקרא חדא היא אסרי הני אהני והויא כמבוי ששכח אחד מן החלירות ולא נשתתפה בו דאסרה אכולהו: או מבוי מבוי. ולקתן [ע"ב] פריך השתא נמי ליסרו אהדדי:

ואין

בקונט׳ שלא נכנסין בו תמיד ס׳ רבוא ולא חשיב רה״ר דלא דמי לדגלי מדבר ונעשית של רבים שניתוספו בה דיורין או נקבעו שווקין אז מערבין את כולה כבתחלתה ואין מבואותיה לריכין תיקון שהרי היא כחלר אחת כגון שאין בה רה"ר גמורה של ט"ו אמה ואם יש בה מפרש בגמרא תקנחא לרה״ר שבתוכה ע״כ לשון הקונטרס והדין עמו דודאי מתני׳ לא איירי ברה״ר גמורה מדלא קתני ורה״ר עוברת בתוכה כדקתני בברייתא בגמרא ואתיא מתני' נמי כרבנן דלית להו תקנתא דר' יהודה לערב רה"ר ומיהו בגמרא נמי לא איירי ברחב ט"ז אמה דטפי מי"ג אמה ושליש לא הוי שרי ר' יהודה בלחי וקורה כדפירשנו בפ"ק (דף ו: º) אלא י"ל ורה"ר עוברת בחוכה שאינו רחב ט"ז אמה

לאל יש רה"ר רחב ט"ז אמה מכאן ובוקעין דרך העיר מזו לזו והוי רה"ר אף למוכה דליכא ט"ז אמה כמו בין העמודין דפ"ק דשבת (דף ז.) כדפירשנו בפ"ק (דף ז.): 2 במאן דבא בר"ע. וא"ת ולרבנן לארכה נמי יערבו לחלאין שיערבו מלד א' כל מבוי ומבוי בפניע עלמו ולימיב כולה רה"ר ללד השני דהשתא בני כל מבוי ומבוי מותרין כל אחד וא' במקומו ולא יאסרו שלא במקומן וי"ל דלא דמי דשני ומבוי ומבוי מותרין כל אחד וא' במקומו ולא יאסרו שלא במקומן וי"ל דלא דמי דשני ומבוי ומבוי ומבוי מותרין כל אחד וא' במקומו ולא יאסרו שלא במקומן וי"ל דלא דמי דשני חלירות זו לפנים מזו רגל הפנימי המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה על החילונה דאחדא לדשא ומשתמשא ומסתלקא מלהשתמש בחיצונה דעיקר חשמיש דחצר החיצונה לבני חיצונה היה והויא פנימית בחיצונה שלא במקומה אבל הכא אף ע"ג דכל מבוי ומבוי מוחר כל אחד ואחד במקומו מודו רבנן דאסרי רה״ר על לד האחד דהא מקומן הוא דרה״ר הוי להני כמו להני ולרחבה דמערבין מדמי השתא לב' חזירות משום דיש לאלו רה"ר ופתח וכן לאלו ואין לריכין להשתמש בני פתח זה בלד פתח האחר ובדאיכא דאמרי קאמר אפי' לרחבה אין מערבין דלא מזי להסתלק מר"ה כלל אע"ג דאים להו רה"ר כנגדו:

למקום שריבה אין למקום שמיעם לא. פ״ה והלא יש נכלל מאתים מנה ותימה דמאי קשיא דודאי אין שומעין למקום שמיעט אלא הולכין עד מקום המרובה ועוד לישנא דמשני אף למקום שריבה לא אתי שפיר דלמקום שריבה דוקא הוא ולא אף למקום

שריבה ונראה לפרש דהולכין למקום שריבה משמע ליה דאף במקום שמיעט מלד שני מאותו רוח מוליאין המדה עד כנגד מקום שריבה ומתמי׳ נהי דאולינן (ה) ממקום שריבה עד מקום שליין ואומר דשפיר ליין למקום שמיעט נמי אית לן למימר דשפיר ליין ויש לתלות בהבלעה ובקידורין ובמדידה יפה שמודדין בהר המתלקט י' מתוך ה' ולא נתלה בטעות ומשני אף למקום שריבה וכ״ש דאזלינן נמי אחר מקום שמיעט להחמיר גירס׳ ר״ח ובלבד שלא ירבה ממדתו ואלכסון ולא גרים באלכסון אלא גרסינן ואלכסון ומיירי שמדדו שניהן מלד אחד ולא הוי דומיא דרישת והכי פירושו דתם התחרון הרחיק ליון שלו יותר מן הרחשון כמדת העיר וחלכסון חין לנו לומר שטעה אלא יש לנו לומר שהראשון קיצר ציון שלו לעיר בקרן מערבית דרומית כי באותה שעה לא היו בעיר אלא ב׳ וג' בתים בקרן מזרחית לפונית ומדד משם וזה מדד אחר שנתיישבה

העיר ולא טעה: י אפילן עבד אפי׳ שפחה נאמנים י בו', וא"ת והא אפי׳ עד

אחד אינו נאמן כדתניא בפרק ב' דכתובות (ד׳ כח.) אלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן זהו כתב ידו של אבא ועד כאן היינו מהלכין בשבת ומוקי לה בגמרא והוא דיש גדול עמו משמע דגדול בפני עלמו לא מהימן וי"ל דה"ג איירי בגדול עמו

ולא חש כאן לפרש הואיל וכבר פי׳ שם ועוד י״ל דהא דקאמר התם והוא דגדול עמו לא קאי אכולהו דע"כ לא קאי אאיש פלוני שהיה יוצא מבית הספר לאכול בתרומתו דמוקי לה בתרומה דרבנן וסגי

ואין

בגדול לחוד דהא אין מעלין מתרומה דרבנן ליוחסין ": ותחומין דרבנן. משמע אי הוה דאורייתא לא מהימני ואע"ג דמעשה בכל יום שמאמינין לנשים בשחיטה וניקור ולתרום חלה היינו משום דהוי בידה קודם שנעשית השחיטה הוי בידה לשחוט אבל תחומין לא הוי כלל בידה ולהכי נאמן קטן טפי

בבדיקת חמץ מבתחומין שאינו נאמן בקוטנו לומר ע"כ היינו מהלכין משום דבדיקת חמץ בידו והא דקאמר אי גבי בדיקת חמץ בנשים ועבדים דהימנוהו רבנן בדרבנן משמע דאי הוי דאורייתא לא הימנום אע"ג דבידו היינו משום דבדיקת חמץ לריך דקדוק וטורח גדול לפיכך יש לחוש לעללות הנשים טפי ממקום אחר וכן משמע בירושלמי דאיכא מ"ד דנשים אינן נאמנות בבדיקת חמץ מפני שהן עלילות ובודקות כל שהוא ש: עיר של יחיד. פי

של רבים ורשות הרבים

עוברת כו׳. עד ואיז מעברין) [מערבין] אותה לחצאין אלא או כולה, או מבוי מבוי בפני עצמו, ואם היתה של רבים והרי היא של רבים

> מבוי 🔓 זבוי מבו. מבו. ני

דפנימית